

(Фонд стратешке културе, 9.4.2010)

Уочи потписивања америчко-руског споразума о стратешком офанзивном наоружању у Прагу, од савезника је једино Махмуд Ахмадинежад био дисонантан у хору хвалоспева Бараку Обами, с обзиром да је подвргнуо критици «каубојску» политику Американца «који се хватају за колт када их гађаш логиком». Ако би најновији прашки сиже био уграђен у основу холивудског вестерна номинованог за «Оскара», Русија би највероватније могла претендовати једино на номинацију за неку од споредних улога. Веома широка пи-ар-кампања у циљу хероизације улоге председника САД у ангажовању у вези неширења нуклеарног оружја почела је пре годину дана, у априлу, и то управо у Прагу. Треба ли се чудити што су америчке службе паблик-релејшн уприличиле потписивање новог Споразума о стратешком офанзивном наоружању поводом годишњице ненуклеарних иницијатива лауреата Нобелове награде за мир?

То што је одлучено да се догађај одигра у Прагу, а не у Москви или Вашингтону, дало је повода америчким експертима да проћаскају о испразним шатл-летовима председника. Дејвид Крејмер из вашингтонског експертског портала «Foreign Policy» заједљиво се питао: зашто је, као, америчком председнику требало да иде у Праг на сусрет са Медведевом ако ће тај исти Медведев кроз три дана доћи Обама у Вашингтон на самит о нуклеарној безбедности. Тамо би изјутра потписали Споразум о стратешком офанзивном наоружању, у подне отишли на форум, и не би било никаквих сувишних путовања. Ако је Обамин избор Прага за потписивање руско-америчког споразума о стратешком офанзивном наоружању експерт приписао жељи америчке администрације да не пропусти повод за саморекламирање и да отклони сумње у подршку САД окупљеним - поводом „годишњице“ - руководиоцима Источне Европе, за руског председника је тај церемонијал потписивања билатералног споразума више личио на анти-пи ар. Декоратери споразумног перформанса, „меблирани“ у декорације бивших савезника у Варшавком блоку, који су попунили антируски строј партнера и паса чувара САД у Евроазији, мењали су значај оног „јасног сигнала“ који су Обама и Медведев упутили међународној заједници пре годину дана.

Уочи потписивања споразума у САД је широко тиражирана свежа верзија америчке нуклеарне доктрине. „Њујорк тајмс“ је објавио краћи извод из „доктрине“, а водећи медији су загрејали публику паром цитата из фрагмента стратегије и размишљањима самог Барака Обама о значају нове иницијативе. Фокус разматрања доктрине презентирани је као тежња администрације САД да ограничи себе у одређивању услова при којима Америка може прибећи употреби нуклеарног оружја. „Програмски“ чланак „Њујорк тајмса“ је идеју „самоограничења“ сместио у наслов: „Обама ограничава случајеве у којима ће САД користити нуклеарно оружје“. У ствари, у „доктрини“ је реч не толико о „ограничењу“, колико о приоритетним метама САД, што је и изазвало реску експлозију иритације иранског лидера. У телевизијском обраћању Ахмадинежад је Обаму назвао „новајлијом у политици“ и посаветовао председнику САД да не чита сваки папир који му ставе на сто и да не понавља „доктрине“ које му препоручују“. Сличан савет свом председнику дао је и истакнути амерички експерт, професор „Белфер-центра“ при Харвардском универзитету Стивен Волт (Stephen Walt), који је Foreign Policy даровао лепоречиви коментар под насловом „Ревидирање нуклеарне доктрине (или нуклеарни пи-ар?)“.

„Администрација Обама, - пише Стивен Волт, - обелоданила је резултате свог „преиспитивања нуклеарне доктрине“ и презентовала их као нешто значајно, да не кажемо револуционарно, у нуклеарној стратегији. Ја нисам видео целовит текст документа, већ сам погледао само изводе и саопштења за штампу, али основна идеја ми се чини оваквом: неопходно је сузити сет сценарија у којима би Сједињене Државе могле да прете нуклеарним одговором“. Подсетивши да доктрина прокламује „фундаменталном улогу арсенала САД за задржавање од нуклеарног напада на Сједињене Државе, њене савезнике и партнере“ и тако обећава да „САД неће користити нуклеарно оружје против ненуклеарних држава, које су потписале Споразум о неширењу нуклеарног оружја и које извршавају своје обавезе о његовом неширењу“, експерт нуди и „превод“ декларисаног „ревидирања доктрине“: САД и даље разматра могућност превентивног нуклеарног удара против Ирана и Северне Кореје.

„Спреман сам да се сложим, - пише Стивен Волт, - да нове изјаве могу значити некакву вредност са аспекта „публик-рилејшн“, умањујући приоритетност нуклеарног наоружања у америчком стратешком мишљењу, али са аспекта чисто стратешке перспективе нова доктрина је бесмислена и контрапродуктивна“.

Каква је разлика, размишља експерт, ко је и шта рекао раније поводом своје одбрамбене доктрине, када опасност за земљу постане реална? Зар ће се САД зауставити пред тиме да промени, ако затреба, оно што је написано у „ревидираној доктрини“ или речено у интервјуу шачици новинара? Чак штавише, каже стручњак у области међународне безбедности, сама одлука да се избришу нуклеарне земље које не потпадају под

превентивни удар и које нису потписале Споразум о неширењу, као и државе које, по америчким оценама, крше режим неширења, јесте контрапродуктивно, мада и лукаво. Индија, Пакистан и Израел – то су земље које нису потписале споразум о неширењу, пише Волт, али тешко да ће се оне озбиљно забринути због могућности да ће САД њима нанети „превентивни удар“ и да ће променити било шта у својим нуклеарним намерама. Реални циљ „доктринарних искључења“ - то је Иран (а даље Северна Кореја и Сирија). „Ако САД сматрају да је њихова „фундаментална улога – задржавање нуклеарног напада на Америку и савезнике“, и ако задржава за себе право да прва употребни нуклеарно оружје против ненуклеарног Ирана, неће ли осетљиви ирански лидер закључити да је и њему неопходан нуклеарни арсенал, чија ће „фундаментална улога“ бити у задржавању покушаја Америке да тако поступи са његовом земљом?“, - завршава свој коментар Стивен Волт.

У свом коментару харвардски професор не говори о Русији – у изводима из доктрине, које је објавио „Њујорк тајмс“, о стратегији у односу на Русију уочи потписивања билатералног америчко-руског споразума се из опреза не говори. У самом 50-страничном документу, који прати 20 допунских страница општег карактера (1) говори се такође не толико о Русији, колико о плановима повећања одбрамбеног потенцијала САД у области ултрасавременог конвенционалног наоружања и квалитативној модернизацији „све израбованије нуклеарне инфраструктуре“. За „нуклеарно подмлађивање“ планиране су додатне инвестиције реда 5 милијарди долара. Уочи потписивања Споразума о стратешком офанзивном наоружању у доктрини је прописан и начин који елиминише различито тумачење увезивања Споразума о стратешком офанзивном наоружању са проблемом размештања ПРО у Европи. „Учешће ненуклеарних система у комплексу регионалног задржавања САД и гаранција циљева биће сачувани ако се одступи од ограничења која се односе на противракетне системе и ако се задрже опције за коришћење тешких бомбардера и ракета далеког домета конвенционалног наоружања“, - двосмислено се наводи у „ревидираној доктрини“.

Није искључено да ће и амерички сенат „одступити“ од ратификације новог споразума о стратешком офанзивном наоружању, мада се одсуство у тексту споразума јасног одређења које указује на неприхватљивост за Русију размештања система ПРО у Европи, презентује као некакав „дипломатски“ марифетлук, како амерички сенатори не би одмах упропастили „ресетовање“. При том питање о ратификацији споразума у руском парламенту се и уопште не разматра – сматра се да ће у Русији наслепо прихватити документ. Штета што се озбиљни амерички експерти нису замислили над тиме, није ли то презрело „ресетовање“ и њен први плод – нови споразум о стратешком офанзивном наоружању – онај исти „нуклеарни пи-ар“ са циљем да се уништи и последње руско сећање на негдашњу моћ евроазијске суперсиле, а под буком обећања о сарадњи и решавању „заједничких“ проблема безбедности да се увуче Русија у режим оштрих санкција против Ирана, да се активније гурне земља у авантуру у Авганистану, на своју штету.

Још недавно су у Националној обавештајној стратегији САД у државе које представљају изазов за Америку, убрајани, упоредо са Ираном и Северном Корејом, Русија и Кина. Данас, у другој „доктрини“, овим двама последњим даје се двострука улога, па се сврставају и, као, у партнере, али и представљају „изазов“. „Имајући у виду да Русија и Кина данас модернизују своје нуклеарне капацитете и да обе земље третирају америчке противракетне системе и програме конвенционалног наоружања као дестабилизујуће“, наводи се у „ревидираној доктрини“, „Одржавати стратешку стабилност са те две државе је значајан изазов за године унапред“. Изгледа да и са тим „изазовом“ САД излазе на крај. Не зна се како ће одреаговати сенатори који су с муком саставили споразум о стратешком офанзивном наоружању, али су за сада руски олигархијски кругови све више склони санкцијама против Ирана – вашингтонски „Фонд за заштиту демократије“ свечано је саопштио 7. априла да „поздравља одлуку руског Лукојла да се прикључи списку енергетских компанија које обустављају испоруке бензина Ирану“. Изгледа да на аналогни потез подстичу и Кину, која је још недавно тврдо стајала против поштравања санкција Ирану. У америчким медијима су се појавила саопштења о томе, да је већ на самиту о нуклеарној безбедности (the Nuclear Security Summit), који ће се одржати 12-13. априла у Вашингтону, Кина „спремна да размотри питање о санкцијама против Ирана“.

Пи-ар је испао језгровит – нуклеарни.

(1) Nuclear Posture Review Report. April 2010. United States of America. Department of defense.

<http://rs.fondsk.ru/article.php?id=2911>